

الگوریتم بهینه یابی کلونی زنبورهای مصنوعی سلولی

برای محیط های پویا

ناهید شایگان پور^۱; محمد رضا میبدی^۲

چکیده

در سالهای اخیر علاقه رو به رشدی در حوزه هوش دسته جمعی درمسائل بهینه یابی محیط های پویا بنا بر اهمیت آن در دنیای واقعی ایجاد شده است. هوش دسته جمعی یک حوزه جدید از تحقیقات است که بروی مطالعه و مدلسازی رفتار اجتماعی حشراتی مثل مورچه ها و زنبورها تمرکز دارد. از این مدل ها برای جستجو و حل مسائل استفاده می شود. الگوریتم کلونی زنبورهای مصنوعی یک الگوریتم بهینه یابی بر مبنای رفتار هوشمند جمعی زنبورهای است. در این مقاله، یک الگوریتم کلونی زنبورهای مصنوعی جدید به نام الگوریتم کلونی زنبورهای مصنوعی سلولی برای محیط های پویا پیشنهاد شده است. الگوریتم پیشنهاد شده بوسیله ترکیب کلونی زنبورهای مصنوعی و اتوماتای سلولی حاصل می شود. اتوماتای سلولی از یکسری سلول مثال نقاطی در یک شبکه یا مثل مربع هایی از صفحه شطرنج که از قاعده ساده ای پیروی می کنند تشکیل شده است. زنبورها به طور تصادفی در میان سلولهای اتوماتای سلولی توزیع می شوند به طوریکه هر زنبور به یک سلول، به منظور تعامل محلی با زنبورهای سلولهای مجاور تخصیص می یابد و برای یافتن راه حل ها در محیط پویا تلاش می کنند. الگوریتم پیشنهاد شده برای توابع بهینه یابی پویا مثل تابع قله های متوجه و قله های در حال نوسان که پلی برای فهم مسائل دنیای واقعی بسیار پیچیده و سخت با مسائل بسیار ساده می باشند استفاده شده است. نتایج الگوریتم پیشنهاد شده با الگوریتم های تکاملی و همچنین الگوریتم تکاملی مبتنی بر حافظه واریانسی، فاصله ای، SOS, RPSO, mQSO, Adaptive mQSO مقایسه شده است. نتایج آزمایشها بدست آمده کارایی موثر و قدرتمندی الگوریتم پیشنهاد شده را نسبت به روشهای دیگر نشان می دهد.

کلمات کلیدی

هوش دسته جمعی، کلونی زنبورهای مصنوعی، محیط پویا، اتوماتای سلولی

Cellular Artificial Bees Colony Optimization Algorithm for Dynamic Environments

Nahid Shayeganpour; Mohammad Reza Meybodi

ABSTRACT

Problems optimization in dynamic environment has attracted a growing interest from the swarm intelligence in recent years due to its importance in real worlds optimization problems. Swarm intelligence is a new area of research concerned with studying and modeling the behavior of social insects, such as ants and bees, and using these models for problem solving and search. Artificial bee colony (ABC) algorithm is an optimization algorithm based on the intelligent behavior of honey bee swarm. In this paper, a new ABC algorithm called cellular ABC for dynamic environments is proposed. The proposed cellular ABC is obtained by combining artificial bee colony and cellular automata (CABC). Cellular automata make up of cells like points in a lattice or like squares of checker boards and it follows a simple rule. Bees are distributed randomly among the cells of the cellular automaton that each bee is allocated to one cell by local interaction with the bees in the neighboring cells, try to find the solutions in the dynamic environment. The proposed algorithm is used for optimizing dynamic functions such as moving peaks and oscillating peaks that tries to bridge the gap between very complex, hard to understand real world problems and all too simple toy problems and the result produced by CABC, evaluation algorithm, EA based on memory such as variance, mindist, SOS and RPSO, mQSO, Adaptive mQSO have been compared. The experimental result obtained showing the effective and robust performance of the proposed CABC to other methods.

KEYWORDSS

warm Intelligence, Artificial Bee Colony, Dynamic Environment, Cellular Automata

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد کامپیوتر گرایش نرم افزار، دانشگاه آزاد اسلامی واحد قزوین، دانشکده برق و رایانه فناوری اطلاعات

آدرس پست الکترونیکی: nahid_shayeganpour@yahoo.com

^۲ عضو هیئت علمی دانشگاه امیر کبیر تهران، دانشکده کامپیوتر

آدرس پست الکترونیکی: mmeybodi@aut.ac.ir

یافتن بهترین راه حل برای مسائل دنیای واقعی امروزه مورد توجه بسیاری از محققین قرار گرفته از آنجا که این مسائل ماهیت پویا دارند یعنی در هدف بهینه یابی، نمونه مسئله یا در محدودیت^۱ یک مسئله بهینه یابی تغییراتی رخ می دهد، ممکن است بهینه آن مسئله تغییر کند به عبارت دیگر محیط تغییر کرده است. اگر این حالت رخ دهد و فق دادن راه حل با راه حل قدیمی ضروری است.

بنابراین، بهتر است که الگوریتم بهینه یابی داشته باشیم که قادر باشد به طور پیوسته راه حل را با محیط در حال تغییر وفق دهد و از نتایج بدست آمده گذشته استفاده مجدد کند. از آن جا که اکثر الگوریتم ها ذاتاً به طور پیوسته در حال وفق دادن هستند، یک کاندیدای مناسب به نظر می آیند ولی مشکل اصلی این الگوریتم ها، این است که سرانجام به یک بهینه همگرا^۲ می شوند و بنابراین تنوع^۳ لازم را برای اکتشاف^۴ به صورت کارا و توانایی لازم برای ورق پذیری با تغییرات محیط را از دست می دهند. لذا باید الگوریتم هایی برای محیط های در حال تغییر بکار گرفته شود که قادر به تولید تنوع بعد از یک تغییر، نگهداری تنوع در طول اجراء، حفظ راه حل های قبلی و استفاده از شیوه های چندجمعیتی^۵ باشند.

الگوریتم های هوش دسته جمعی می توانند گزینه ای مناسب برای حل مسائل بهینه یابی در محیط های پویا باشند الگوریتم های زنبور عسل در میان الگوریتم های هوش دسته جمعی، بخصوص الگوریتم خوارک جویی کلونی زنبورهای مصنوعی به علت دارا بودن ویژگی هایی همچون تقسیم کار مناسب، تعاملات گوناگون با یکدیگر و خود سازماندهی در صورتیکه قادر به حفظ تنوع در طول اجراء باشد می تواند کارایی بالایی داشته باشد. در الگوریتم های ارائه شده قبلي مثل الگوریتم های تکاملی، الگوریتم های تکاملی مبتنی بر حافظه، چند جمعیتی^۶[۴][۵]، الگوریتم های حرکت دسته جمعی ذرات^۷[۲][۳][۷] سعی شده با بهبود برخی از ویژگیهای فوق نتایج بهتری حاصل شود. در این مقاله یک الگوریتم جدید پیشنهاد شده است که ترکیبی از اتوماتای سلولی و الگوریتم خوارک جویی کلونی زنبورهای مصنوعی میباشد. به طوریکه در هر سلول از اتوماتای سلولی یک زنبور قرار دارد. اتوماتای سلولی به منظور افزایش سرعت همگرایی استفاده میشود. بدین ترتیب نوعی همکاری، بین زنبور یک سلول و سلولهای همسایه شکل می گیرد که باعث عملکرد بهتر الگوریتم می گردد. اتوماتای سلولی یک الگوریتم ذاتاً موازی می باشد و این توازن ذاتی به کلونی زنبورهای مصنوعی سلولی نیز به ارث می رسد. به عبارت دیگر زنبورهای سلولی میتوانند به صورت موازی کار کنند. با توجه به این مساله، مدل ارائه شده به صورت بالقوه، اقبالیت اجرا شدن در زمانی برابر با زمان مدل استاندارد الگوریتم زنبورهای مصنوعی را دارد.

ادامه این مقاله بدین صورت سازماندهی شده است. بخش ۲ به معرفی شرح رفتار زنبورها در طبیعت، الگوریتم کلونی زنبورهای مصنوعی و اتوماتای سلولی پرداخته شده است. در بخش ۳ الگوریتم پیشنهادی معرفی و در بخش ۴ به معرفی توابع پویا و آزمایش های انجام شده بروی آنها و همچنین مقایسه با روش های دیگر انجام می شود و بخش پایانی نتیجه گیری میباشد.

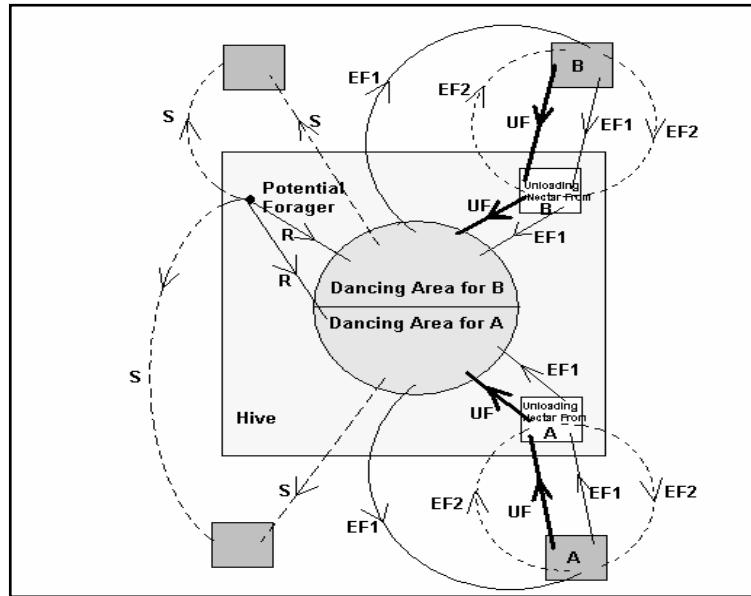
۲. شرح رفتار زنبورها در طبیعت

کلونی های حشرات اجتماعی به عنوان یک سیستم پویا در حال جمع آوری اطلاعات از محیط هستند و رفتار خود را بر طبق اطلاعات بدست آمده تنظیم می کنند. کلونی زنبورها در طبیعت شامل دو مولفه می باشند که عبارتند^۸[۹]:

- منابع غذایی^۹: کیفیت منابع غذایی به عوامل زیادی نظیر نزدیکی به کندو، میزان سهولت در استخراج شهد و دسترسی به آن بستگی دارد.
- خوارک جو^{۱۰}: زنبوران خوارک جو به دو دسته زنبوران خوارک جو بیکار و کارگر تقسیم می شوند.
- خوارک جو بیکار^{۱۱}: زنبور بیکار راجع به منابع غذایی (راه حل ها) هیچگونه دانشی ندارد و به دو نوع زنبور دیده ور و تازه نفس طبقه بندی می شود.

- زنبور پیشاہنگ^۹ یا دیده ور: زنبور دیده ور عمل جستجو را بدون هیچ دانشی و به صورت تصادفی شروع می کند. درصد زنبوران پیشاہنگ از پنج تا سی درصد طبق اطلاعات درون کندو است (S در شکل (۱)).
- زنبور تازه نفس^{۱۰}: زنبور تازه نفس نیز زنبور بیکار است که به سالن رقص رفته و جستجوی خود را بوسیله استفاده از دانش رقص دم زنبورهای موجود در سالن شروع می کند (۱ در شکل (۱)). رقص دم شامل اطلاعات، جهت قطعه منابع غذایی که از طریق حرکت خورشید در آسمان مشخص می شود، مسافت تا کندو که توسط مدت زمان رقص و نرخ کیفیت یا شایستگی که از طریق تکرار رقص بدست می آید می باشد و به این بخش مهم از کندو که تبادل اطلاعات در آنجا انجام می شود سالن رقص گفته می شود.
- خوارک جوی کارگر^{۱۱}: هرگاه زنبور تازه نفس منبع غذایی را یافته و بهره برداری انجام دهد یک درجه ارتقاء پیدا کرده و به زنبور کارگر تبدیل می شود و جایگاه منبع غذایی را حفظ می کند و به سمت منبع غذایی پرواز کرده و یک بخش از شهد را برداشته و به کندو برمی گردد. در این صورت سه امکان برای مقدار باقی مانده شهد در منبع وجود دارد که عبارتند:

- مقدار شهد به یک سطح کم کاهش پیدا کند: در اینصورت زنبور کارگر منبع غذایی را ترک کرده و به یک زنبور بیکار تبدیل می شود (UF در شکل (۱)).
- شهد به مقدار کافی در منبع غذایی وجود داشته باشد: در اینصورت زنبور کارگر می تواند بدون تبادل اطلاعات به خوارک جوی خود ادامه دهد و به منبع غذایی برگرد (EF2 در شکل (۱)).
- شهد به مقدار کافی در منبع غذایی وجود داشته باشد: در اینصورت زنبور کارگر می تواند به سالن رقص حرکت کند و اطلاعات منبع غذایی خود را به زنبور های دیگر منتقل کند (EF1 در شکل (۱)).

شکل (۱) رفتار زنبور عسل برای عمل خوارک جویی

۲.۱. الگوریتم کلونی زنبورهای مصنوعی

الگوریتم کلونی زنبورهای مصنوعی از رفتار زنبورها در طبیعت الهام گرفته شده است. این الگوریتم شامل سه نوع زنبور دیده ور، زنبور تازه نفس و زنبور پیش آهنگ می باشد. زنبور دیده ور بوسیله راه حل های تصادفی کار خود را شروع می کند ، زنبور تازه نفس برای انتخاب یک منبع غذایی در سالن رقص منتظر مانده و رقص زنبورهای دیده ور را تماشا کرده و بر اساس کیفیت منابع غذایی، یکی از منابع غذایی را انتخاب می نماید و در انتها زنبورهای پیش آهنگ که هیچ اطلاعاتی در مورد محیط اطراف کندو ندارند به صورت تصادفی محیط اطراف کندو را به منظور یافتن یک منبع غذایی جدید جستجو می نمایند. در حقیقت این زنبورها وظیفه انجام جستجوی سراسری را بر عهده دارند [۱۰].

در ابتدا مجموعه ای از منابع غذایی به طور تصادفی انتخاب می شوند و زنبورهای دیده ور به منابع غذایی مراجعه کرده و میزان شهد آنها را محاسبه و بعد از به خاطر سپردن شایستگی خود به کندو برمی گردند و برخی دیگر به سالن رقص رفته و اطلاعات خود را با دیگران به اشتراک گذاشته و به محل منبع غذایی قبل باز می گردند و بر اساس رابطه (۱) خود را اصلاح می کنند، این اصلاح بر اساس اطلاعاتی از همسایگی همان منبع غذایی بوده و یک نوع انتخاب محلی می باشد. زنبوران تازه نفس نیز بر اساس رابطه احتمالی (۲) بدنیال زنبورهای دیده ور حرکت و به سمت منبعی حرکت می کنند که دارای کیفیت بهتری باشد، بعد از یافتن منبع، در همگواری منبع غذایی شروع به جستجو کرده و بر طبق رابطه (۱) خود را اصلاح می کنند.

$$v_{ij} = x_{ij} + \phi_{ij}(x_{ij} - x_{kj}) \quad (1)$$

$$i \neq k, k \in \{1, 2, \dots, SN\}, j \in \{1, 2, \dots, D\}, \phi_{ij} \in [-1, 1]$$

در رابطه (۱)، ϕ_{ij} یک عدد تصادفی در بازه $[-1, 1]$ است که تولید موقعیت منابع غذایی همسایه را در اطراف x_{ij} کنترل می کند. در این رابطه، SN تعداد زنبورهای کارگر میباشد و متغیر K نیز به صورت تصادفی تولید و می باشد. براساس رابطه (۱)، هر چه تفاوت بین x_{ij} و x_{kj} کاهش یابد، انحراف از موقعیت x_{ij} نیز کاهش خواهد یافت. در حقیقت در این رابطه سعی می کنیم یک بعد از ابعاد یکی از موقعیت‌ها را انتخاب کرده و با توجه به میزان ϕ_{ij} به سمت آن و یا در خلاف جهت آن حرکت میکنیم.

$$P_i = \frac{fit_i}{\sum_{n=1}^{SN} fit_n} \quad (2)$$

در رابطه (۲) fit_i میزان شایستگی منبع غذایی متناظر با زنبور A میباشد.

در صورتی که یک منبع پایان پذیرد و یا کیفیت یک منبع غذایی مناسب نباشد، زنبور کارگر آن را رها میکند و تبدیل به یک پیش آهنگ میشود. این رفتار بدین صورت مدل میگردد که اگر شایستگی یک نقطه در چندین چرخه که توسط پارامتر $limit$ که طبق رابطه (۴) مشخص می شود بهبودی نداشته باشد، بدین معنی است که در یک بهینه محلی قرار داریم بنابراین آن نقطه حذف می شود و یک نقطه جدید به صورت تصادفی با استفاده از رابطه (۳) تولید می گردد.

$$x_{ij} = \text{rand}(L_j, U_j) \quad \text{رابطه (3)}$$

$$\text{limit} = SN * D \quad \text{رابطه (4)}$$

متغیر L و U بیشترین و کمترین حد را برای تولید یک راه حل یا یک عدد تصادفی در رابطه (3) مشخص می‌کند و همچنین متغیر D تعداد ابعاد مسئله در رابطه (4) می‌باشد. اگر مسئله تعداد متغیر کمی داشته باشد این احتمال وجود دارد که این مکانیزم چندین بار به دلیل کوچک بودن تعداد سیکل رخ دهد و اگر مسئله تعداد متغیرهای زیادی داشته باشد این مکانیزم کمتر رخ می‌دهد بطوریکه شанс بهبود یک راه حل افزایش می‌یابد. مزیت این الگوریتم تعداد کم پارامترهای مورد نیاز می‌باشد که در جدول (1) نشان داده شده است. سایز یا اندازه کلونی، تعداد کل زنبورهای کارگر و تماشاگر 2^*SN می‌باشد که تعداد افراد در هر گروه است [11].

جدول (1) پارامترهای الگوریتم کلونی زنبورهای مصنوعی

پارامتر	توصیف
SN	تعداد کل راه حل‌ها (منابع غذایی)، زنبورهای کارگر و زنبورهای تماشاگر
MCN	تعداد کل چرخه‌ها
limit	تعداد چرخه‌هایی که یک راه حل بهبود نیافرته را ذخیره می‌کند و بعد از اتمام این تعداد چرخه می‌بایست راه حل در صورت عدم بهبود با مکانیزم پیش آهنگ تولید شود.

بتفضیل شبه کد الگوریتم کلونی زنبورهای مصنوعی در شکل (2) ارائه گردیده است:

```

1 Begin
2 Initialize the solution population  $x_{ij}$   $i=1\dots SN$ ,  $j=1\dots D$ 
3 Evaluate population
4 cycle = 1
5 Repeat
6 Generate new solutions  $v_i$  for the employed bees using (1) and evaluate them
7 Keep the best solution between current and candidate
8 Select the visited solution for onlooker bees by their fitness
9 Generate new solutions  $v_i$  for the onlooker bees using (1) and evaluate them
10 Keep the best solution between current and candidate
11 Determine if exist an abandoned food source and replace it using an scout bee
12 Save in memory the best solution so far
13 cycle = cycle + 1
14 Until cycle = MCN
15 End

```

شکل (2) شبه کد الگوریتم کلونی زنبورهای مصنوعی

۲.۲. اتوماتای سلوی^{۱۲}

اتوماتای سلوی سیستم‌هایی گستته، غیر مرکزی^{۱۳} و خود سازمانده^{۱۴} هستند، که قادرند با شروع از وضعیتی کاملاً نامرتب، ساختاری کاملاً مرتب تولید کنند (به سوی ساختاری مرتب پیش می‌روند) [12]. در اتوماتای سلوی هدف مدلسازی سیستمی با معادلات پیچیده مشابه آنچه در معادلات دیفرانسیل وجود دارد، نیست. بلکه سعی در بیان سیستم با عناصری ساده و نمایش پیچیدگی آن با استفاده از تعامل این عناصر طبق قوانینی ساده است. بدین ترتیب یک فرآیند فیزیکی ممکن است به صورت فرآیندی محاسباتی ظاهر شود، از این رو می‌توان آن را مستقیماً روی یک کامپیوتر شبیه‌سازی کرد. در واقع اتوماتای سلوی، مدلی ریاضی برای سیستمهای پیچیده با اجزای تعریف شده ساده با تعاملات محلی است [1].

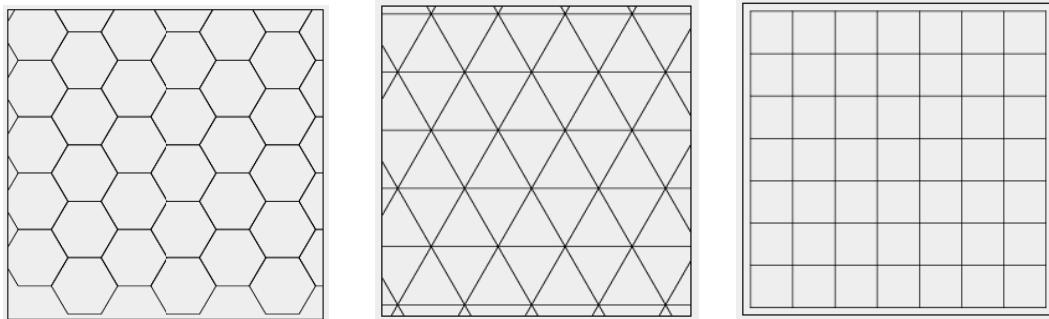
در اتوماتای سلوی یک مجموعه منظم از سلولها وجود دارد که هر کدام میتوانند با چند مقدار مختلف که تعدادشان متناظر است، مقداردهی شوند. این سلولها به صورت همگام و در زمانهای گستته بر طبق یک قانون محلی بهنگامرسانی می‌شوند. محلی بودن به این معناست که در تعیین مقدار جدید هر سلول، سلولهایی که در همسایگی وی هستند تاثیرگذار هستند و سلولهای دورتر، تاثیری ندارند. شبکه سلولها میتواند ابعاد متفاوتی داشته باشند.

اتوماتای سلوی را می‌توان به صورت چهارتایی $CA = \langle L, S, N, F \rangle$ نشان داد که در آن L شبکه‌ای منظم و n بعدی از عناصر است. عناصر این شبکه را سلول می‌نامند. این عناصر می‌توانند در ابعاد یک، دو یا بیشتر در کنار هم چیزهای شده باشند. S مجموعه متناظر از حالت‌های^{۱۵} که هر سلول در هر لحظه از زمان می‌تواند یکی از این حالتها را بپذیرد. N مجموعه ای متناظر از همسایگی هاست که آن را با رابطه (5) می‌توان نشان داد:

$$\forall c \in N, \forall r \in L \quad r + c \in L \quad \text{رابطه(5)}$$

که به \mathbb{I} شعاع همسایگی گفته می شود و فاصله بین سلول مورد نظر و دورترین سلول همسایگی را مشخص می کند. همچنین $S \rightarrow S^n$, تابع انتقال^{۱۶} شبکه، که در آن n , بعد شبکه است. این تابع به ازای تمام سلولهای شبکه یکسان است.

اتوماتای سلوی می تواند در اشکال و انواع مختلفی پیاده سازی شود. یکی از اساسی ترین ویژگیهای اتوماتای سلوی نوع شبکه ای است که بر اساس آن محاسبات انجام می شود. ساده ترین شکل این شبکه یک خط یک بعدی است. در حالت دو بعدی، ممکن است شبکه های مربعی، مثلثی و یا شش گوشه در نظر گرفته شوند، شکل(۳) حالتهای مختلف گردیدهای دو بعدی ممکن را نشان می دهد.

ج) شبکه شش گوشه

(ب) شبکه مثلثی

الف) شبکه مربعی

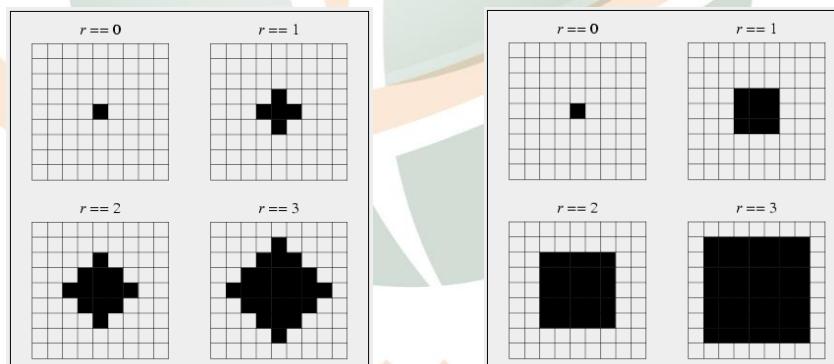
در اتوماتای سلوی، همسایگی سلوی نیز باید مشخص باشد. منظور از همسایگی هر سلوی، سلولهایی هستند که بر حالت بعدی هر سلوی تاثیر می گذارند. در حالت ساده، سلولهای مجاور هر سلوی به عنوان همسایهای آن در نظر گرفته شده و حالت بعدی آن را تعیین میکنند. دو همسایگی معروف که در اتوماتای سلوی دو بعدی که مبتنی بر شبکه مربعی هستند استفاده می شوند، همسایگی مور^{۱۷} و همسایگی ون نیومن^{۱۸} [۱۲] نام دارد.

همسایگی مور با شعاع r بر طبق رابطه (۶) زیر تعریف می شود و برای چند شعاع مختلف در شکل(۴-الف) نشان داده شده است.

$$N_{(x_0, y_0)}^M = \{(x, y) : |x - x_0| \leq r, |y - y_0| \leq r\} \quad \text{رابطه(6)}$$

همسایگی ون نیومن با شعاع r بر طبق رابطه (۷) تعریف شده و برای چند شعاع مختلف در شکل(۴-ب) نشان داده شده است.

$$N_{(x_0, y_0)}^v = \{(x, y) : |x - x_0| + |y - y_0| \leq r\} \quad \text{رابطه(7)}$$

ب) همسایگی ون نیومن برای شعاع $r=1$

الف) همسایگی مور برای شعاع $r=1$

شبه کد الگوریتم اتوماتای سلوی در شکل(۵) نشان داده شده است.

```

procedure Cellular Automata
begin
repeat
    for every cell i in cellular automata do in parallel
        update state of cell i according to rule R
    endfor
    until termination condition is met
end

```

شکل (۵) الگوریتم کلونی زنبورهای مصنوعی

ویژگیهای اتوماتای سلولی را به اختصار میتوان به این صورت بیان نمود: فضا و زمان به صورت گسسته پیش می‌رond، اتوماتا همگن است، عمل به روزسانی به صورت همگام انجام می‌شود و قوانین بر اساس همسایه‌های هر سلول تعریف می‌شوند. از مشکلات مهم اتوماتای سلولی تعیین فرم قطعی قوانین است. زیرا در اغلب سیستمها نویز و عدم قطعیت وجود دارد که سیستم را تحت تاثیر قرار می‌دهد. لذا تعیین فرم قطعی قوانین در این سیستمها کاری مشکل و در برخی موارد غیر ممکن است.

۳. الگوریتم پیشنهادی CABC

الگوریتم پیشنهاد شده بوسیله ترکیب کلونی زنبورهای مصنوعی و اتوماتای سلولی حاصل می‌شود که در شکل (۶) شبه کد آن نمایش داده شده است. همانند الگوریتم زنبورهای مصنوعی، در این مدل نیز یک جمعیت از زنبورها وجود دارد و هر یک از زنبورها نشان دهنده یک موقعیت یا منبع غذایی می‌باشد، زنبورها به طور تصادفی در میان سلولهای اتوماتای سلولی توزیع می‌شوند به طوریکه هر زنبور به یک سلول، به منظور تعامل محلی با زنبورهای سلولهای مجاور تخصیص می‌یابد و برای یافتن راه حل‌ها در محیط تلاش می‌کنند به عبارت دیگر هر زنبور در یک سلول قرار می‌گیرد و زنبورها با استفاده از موقعیت همسایگان، موقعیت بعدی خود را محاسبه می‌نمایند. در الگوریتم زنبورهای مصنوعی هر کدام از زنبورهای کارگر و یا تماشاگر ممکن است تغییراتی روی موقعیت منبع غذایی (راه حل) در حافظه خود ایجاد کنند و شایستگی آن را محاسبه کرده، در صورتیکه میزان شایستگی آن از راه حل قدیمی بیشتر باشد، راه حل جدید را انتخاب کنند و راه حل قدیمی فراموش شود در غیر اینصورت همان راه حل قدیمی باقی خواهد ماند. این تغییرات با انتخاب تصادفی یک یا بیش از یک زنبور از میان تمامی زنبورها و حرکت به سمت آن انجام می‌گیرد. در این مدل به جای انتخاب به طور تصادفی، انتخاب از میان همسایگان صورت می‌گیرد.

در الگوریتم زنبورهای مصنوعی، هر زنبور برای بهنگام کردن موقعیت خود از رابطه (۱) استفاده مینمود. متغیر k در این رابطه، به صورت تصادفی از بین تمامی زنبورها انتخاب می‌شود. در حالی که در این مدل متغیر k به صورت تصادفی از میان همسایگان زنبور مورد نظر انتخاب می‌شود. بنابراین رابطه به صورت رابطه (۸) تغییر خواهد نمود.

$$v_{ij} = x_{ij} + \phi_{ij}(x_{ij} - x_{kj})$$

$$i \neq k, k \in \{1, 2, \dots, ngb\}, j \in \{1, 2, \dots, D\}, \phi_{ij} \in [-1, 1]$$

رابطه (۸)

که متغیر nbg تعداد همسایگان آن زنبور با توجه به شبکه مورد نظر و شعاع همسایگی می‌باشد. بنابراین در صورتی که موقعیت جدید از موقعیت قبلی بهتر باشد. (همانند الگوریتم کلونی زنبورهای مصنوعی) هر زنبور راستای موقعیت یکی از همسایگان خود حرکت خواهد نمود.

```

Initialize the CAC
Do
    For Each cell do in parallel
        For each bee in cell
            Calculate fitness value of the bee
        End For
        For each bee
            Produce a modification on the Position of the bee (Moore or von Neumann
Neighborhood)
        End For
        End For

    For each bee
        Calculate probability value of the bee Pb
    End For
    Use Sharing function model Roulette Wheel Selection
    For Each cell do in parallel
        For each bee
            Produce a modification on the Position of the bee (Moore or von Neumann
Neighborhood)
        End For
        End For

    /* moves Scouts */
    If a position cannot be improved through Limit of cycle
        Generate a randomly uniform Position
    End If
    While maximum iterations OR minimum error criteria is not attained

```

شکل (۶) شبه کد الگوریتم پیشنهادی

۴. آزمایش ها

در آزمایش های انجام شده هدف بررسی و مقایسه الگوریتم های تکاملی مبتنی بر حافظه، SOS, RPSO, mQSO, Adaptive mQSO در محیط های پویا به کمک توابع قله های متحرک و توابع قله های در حال نوسان می باشد از آنجا که در محیط های پویا بهترین راه حل بدست آمده معیار مفیدی برای ارزیابی و گزارش نمی باشد، از معیارهای Current_Error, Offline_Error جهت مقایسه و نتیجه گیری استفاده شده است [۶].

۴.۱. تابع چند قله ای متحرک^{۱۹}

جهت پدید آوردن یک محیط پویا از یک تابع محک مناسب، چند قله ای متحرک [۵][۶] استفاده شده است که شامل یک فضای چند بعدی، چندین قله با ارتفاع و پهنای متفاوت است، که ارتفاع، پهنا و موقعیت هر قله در طول زمان در حال تغییر است. تابع چند قله ای متحرک در نظر گرفته شده شامل m قله در n بعد با پارامترهای حقیقی است و هدف، یافتن بیشینه در هر زمان در میان m قله تا تغییر بعدی می باشد که به صورت رابطه (۶) تعریف می شود:

$$F(\vec{x}, t) = \text{Max}(B(\vec{x}), \text{Max}_{i=1..m} P(\vec{X}, H_i(t), W_i(t), \vec{p}(t))) \quad \text{رابطه (۶)}$$

در این تابع $B(\vec{x})$ یک شمای پایه ثابت در زمان و P تابع چند قله ای است که در هر Δe ارزیابی، ارتفاع و پهنای قله ها بوسیله افزودن یک عدد تصادفی گوسین با میانگین صفر و واریانس σ و مکان هر قله بوسیله افزودن بردار v با طول ثابت s (سختی) طبق رابطه (۷) تغییر می کند. در این تابع می توان پیچیدگی را با افزایش و کاهش Δe در زمان تغییر داد.

$$\begin{cases} \sigma \in N(0, 1) \\ h_i(t) = h_i(t-1) + height_severity \cdot \sigma \\ w_i(t) = w_i(t-1) + width_severity \cdot \sigma \\ \vec{p}_i(t) = \vec{p}_i(t-1) + \vec{v}_i(t) \end{cases} \quad \text{رابطه (۷)}$$

بردار v را می توان وابسته به تغییر قبلی آن ایجاد کرد که در این صورت تغییر موقعیت قله ها همسو با تغییرات قبل آن می شود و یا به صورت تصادفی آنرا ایجاد نمود که موجب می شود موقعیت قله ها به صورت تصادفی تغییر کند و هیچگونه وابستگی به تغییر قبلی نداشته باشد. مقادیر پارامترهای برای انجام آزمایش ها طبق جدول (۲) در نظر گرفته شده است.

جدول (۲) تنظیم پارامترهای تابع قله های متحرک

پارامتر	مقدار پیش فرض
λ فاکتور وابستگی	.
P تعداد قله ها	۱۰
f فرکانس تغییرات	هر ۵۰۰۰ ارزیابی
سختی ارتفاع	۷.۰
سختی پهنا	۱.۰
شکل قله ها	مخروطی
S طول تغییر	۱.۰
D تعداد ابعاد	۵
H مقدار مینیمم و ماکزیمم ارتفاع	[۳۰۰., ۷۰۰.]
W مقدار مینیمم و ماکزیمم پهنا	[۱, ۱۲]
مقدار اولیه ارتفاع	۵۰۰.
A محدوده فضای جستجو	[۰, ۱۰۰]

۴.۲. تابع قله های در حال نوسان^{۱۱}

تابع پیچیده دیگر که در آزمایش ها مورد استفاده قرار می گیرد تابع قله های در حال نوسان [۴][۵] می باشد که در آن $L=2$ منظره (معمولاً $L=2$ که هر کدام حاوی m قله منتخب تصادفی که در تابع قله های متحرک توصیف شده، می باشد هر منظره بر طبق تابع کسینوسی رابطه (۱۱) نوسان می کند.

$$\begin{cases} f_i(t) = \omega(t)f_i(0) \\ \omega(t)f_i(0) = 0.5\cos(\frac{2t\pi}{step} + 2\pi\frac{i-1}{l}) + 0.5 \\ i = 1 \dots l \end{cases} \quad \text{رابطه (۱۱)}$$

با تعداد گام های میانی در یک سیکل تعریف می شود. در نتیجه مسئله بین L منظره نوسان می کند. در آزمایش ها مقادیر پارامترها طبق جدول (۳) در نظر گرفته شده است. با توجه با اینکه شکل قله ها بصورت ناقوسی در نظر گرفته شده اساساً "آزمایش رفتار مسئله کوله پشتی در حال تغییر را توصیف می کند[۴][۵].

جدول (۳) تنظیمات پیش فرض استفاده شده در آزمایشها برای محک قله های در حال نوسان

پارامتر	مقدار پیش فرض
تعداد مناظر	۲
تعداد قله ها	۱۰
f فرکانس تغییرات	هر ۱۰۰۰ ارزیابی
تعداد گامهای هر چرخه	۱۰
شکل قله ها	ناقوسی ^{۲۲}
طول تغییر	۱.۰
D تعداد ابعاد	۵
H مقدار مینیمم و ماکزیمم ارتفاع	[۳۰۰, ۷۰۰]
W مقدار مینیمم و ماکزیمم پهنا	[۰۰۰۱۰۰۰۸]
A محدوده فضای جستجو	[۰, ۱۰۰]

۴.۳. پارامترهای تنظیم شده الگوریتم ها در آزمایش ها

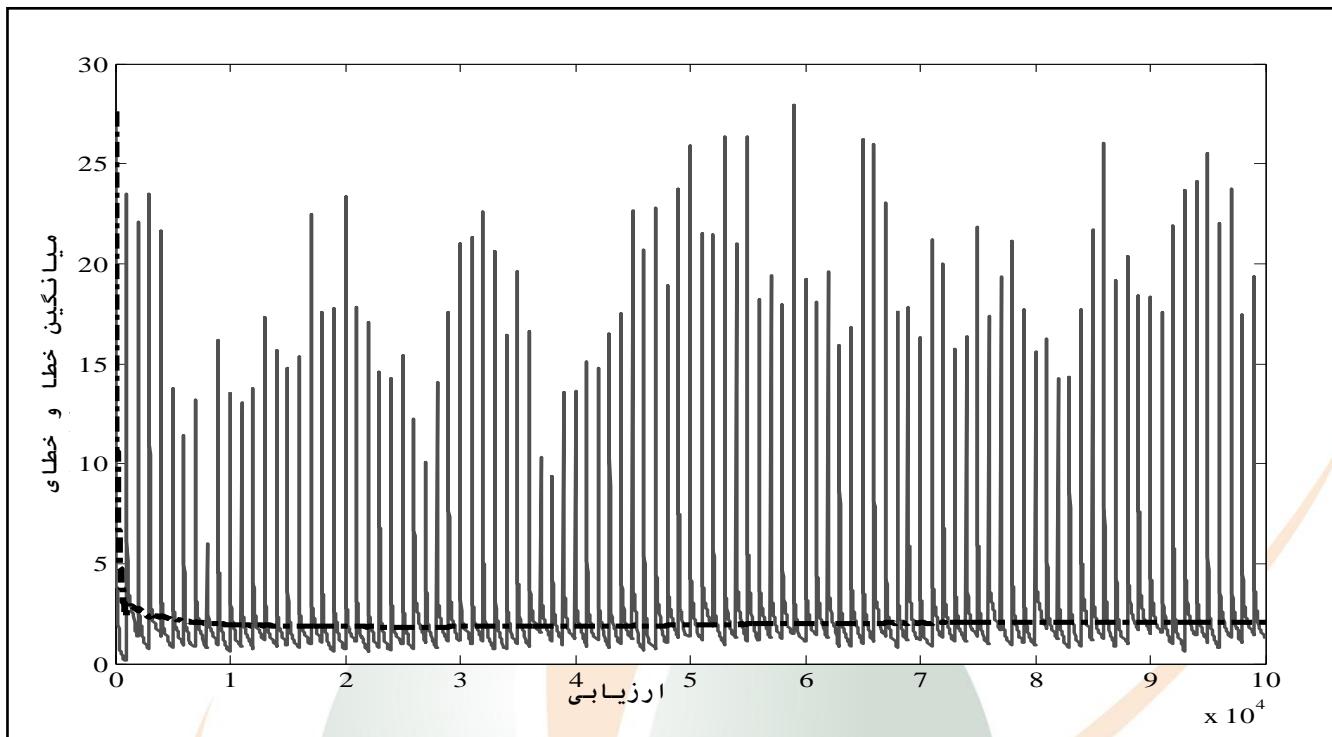
در این الگوریتم تعداد زن ها (۱۰۰ زن) در هر کروموزوم (تعداد ابعاد قله ها) ۵ در نظر گرفته شده و به منظور تولید فرزندان و انتخاب والدین از روش بازنگشی دو نقطه ای با نرخ ۰.۶ و جهش گوسین با نرخ ۰.۲ و روش انتخاب چرخ گردان استفاده شده است و در صورت استفاده از حافظه، تعداد ۱۰ فرد را در حافظه ذخیره می کند.

الگوریتم زنبورهای مصنوعی سلوی نیز دارای پارامترهایی می باشد که قبل از شروع الگوریتم می باشد تنظیم شود که عبارتند از تعداد زنبورهای کارگر ۱۰۰ راه حل، نوع همسایگی و نیومن با شعاع همسایگی ۵ و تعداد ۱۰ زنبورهای پیش آهنگ در هر نسل در نظر گرفته شده است. در آزمایشها مربوط به ترکیب الگوریتم های اتوماتای سلوی و PSO مقدار فاکتورهای یادگیری c_1 و c_2 با مقدار ۰.۷۲۹۸۴۴ تنظیم شده است، ماکزیمم سرعت برای یک ذره و شعاع همسایگی اتوماتای سلوی و شعاع جستجوی محل تصادفی در همه آزمایشها ۰.۵ در نظر گرفته شده است. یک اتوماتای سلوی پنج بعدی با 5^5 سلوی با همسایگی مور و شعاع ۲ سلوی در فضای جستجو در نظر گرفته شده و تعداد ذرات ۱۰۰ عدد تنظیم شده است. همچنین در آزمایشها مربوط به $(n+k)^q$ تعداد ذره گروه و n تعداد ذره استاندارد و k تعداد ذره های کوانتمومی می باشد.

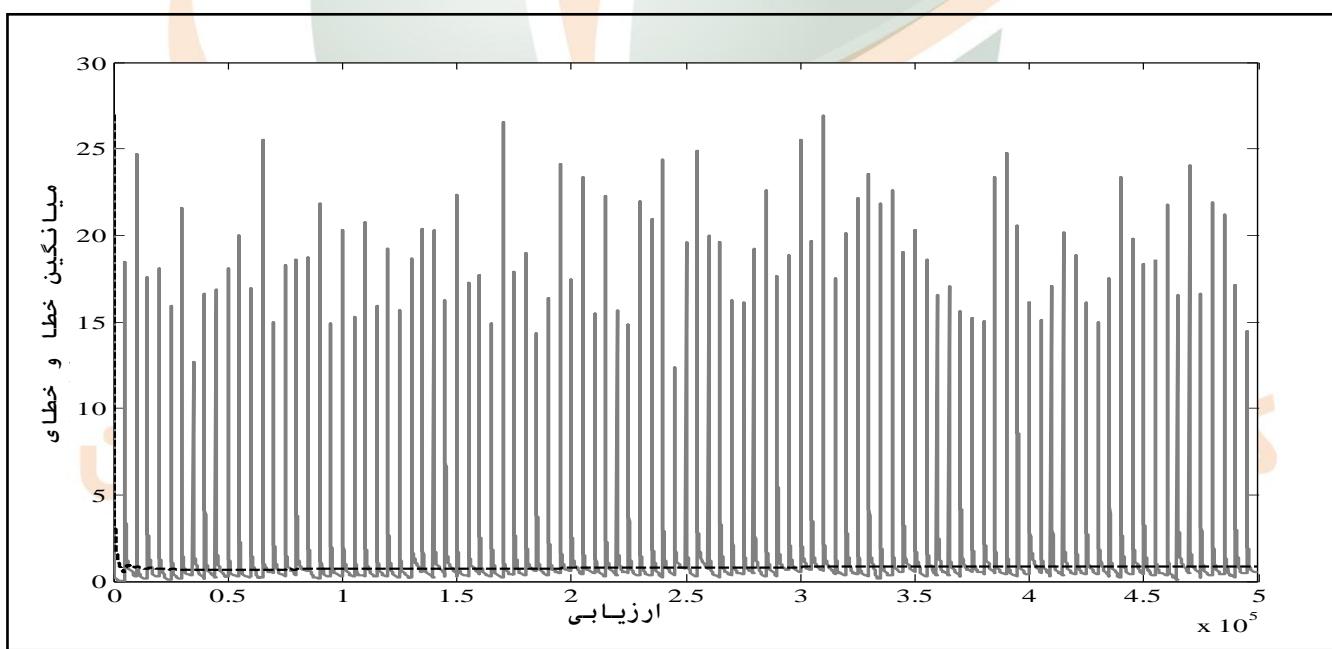
۴.۴. آزمایشها تابع قله های متحرک

در این آزمایش ها کارایی الگوریتم CABC در محیطی پویا توسط تابع قله های متحرک با فرکانس تغییرات و تعداد قله های متفاوت ارزیابی شده است و بكمک معیار Offline error با الگوریتم های PSO [۲], Adaptive mQSO [۳], .mQSO [۴], RPSO [۵]، Adaptive cellular [۷]، Adaptive cellular [۶] و الگوریتم های تکاملی مقایسه گردیده است. تعداد قله ها بین ۱ تا ۲۰۰ و فرکانس تغییرات بین هر ۵۰۰ تا ۱۰۰۰۰ ارزیابی تغییر می کند (منظور از فرکانس تغییرات پایین یعنی تعداد ارزیابی هایی که بین تغییرات وجود دارد زیاد می باشد مثل $f=1000$ و منظور از فرکانس تغییرات بالا یعنی تعداد ارزیابی ها بین تغییرات کم می باشد مثل $f=500$) از آزمایش های انجام شده نتایج زیر حاصل شده است:

- در شکل های (۷ و ۸) میانگین خط و خطای لحظه ای روش پیشنهادی CABC در دو فرکانس تغییر مختلف ۱۰۰۰ و ۵۰۰۰ ارزیابی با ۱۰۰ قله نمایش داده شده است. با مقایسه این دو شکل مشخص می گردد که الگوریتم در فرکانس تغییر پایین نسبت به فرکانس بالا بهتر عمل می کند به این دلیل که میانگین خط در فرکانس تغییر پایین کمتر از فرکانس تغییر بالا می باشد.

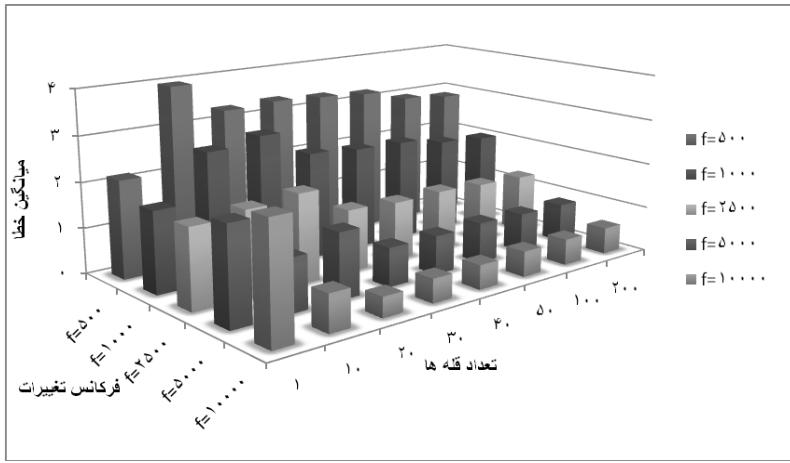

شکل (۷) میانگین خط و خطای لحظه ای در فرکانس تغییر ۱۰۰۰ ارزیابی با ۱۰۰ قله

شکل (۸) میانگین خط و خطای لحظه ای در فرکانس تغییر ۵۰۰۰ ارزیابی با ۱۰۰ قله

- به منظور بررسی دقیق تر رفتار الگوریتم میانگین خط با قله های مختلف محاسبه و در شکل (۹) نمایش داده شده است. با توجه به آزمایش ها مشخص می گردد در توابع چند قله ای با کاهش فرکانس تغییر بدلیل اینکه زمان کافی برای یافتن قله ها و همگرایی وجود دارد مقدار میانگین خط کاهش می یابد اما در حالتی که فقط یک قله وجود دارد نتیجه کاملاً معکوس می باشد به این دلیل که پس از گذشت چند نسل شبکه سلولی تبدیل به یک شبکه با مقادیر نسبتاً یکسان می شود و دیگر سلولها قادر به اصلاح خود به کمک سلولهای مجاور نیستند.

شکل (۹) طیف میانگین خطای با توجه به فرکانس تغییرات و تعداد قله ها در الگوریتم پیشنهادی CABC

در محیط هایی که دارای چند قله می باشند روش‌های cellular PSO و adaptive cellular CABC نسبت به بقیه روشها خوب عمل می کنند ولی روش CABC عملکرد بهتری نسبت به بقیه روشها دارد به این دلیل که فرایند اصلاح توسط زنبورهای کارگر و تماساگر بوسیله همسایگی و نیومن با شعاع وسیعی انجام می شود و چون سلوهای در این شعاع پراکندگی مناسبی دارند این امر موجب می گردد یک جستجوی مناسب برای یافتن بهینه سارسی صورت پذیرد جدول (۴ تا ۸).

در محیط های تک قله ای همه روش ها نسبت به روش RPSO ضعیف تر عمل نموده اند. روش پیشنهادی CABC بجز فرکانس های تغییر ۵۰۰ و ۱۰۰۰ عملکرد مناسب نداشته و هر چه فرکانس تغییر کاهش پیدا می کند نتایج بدست آمده بدتر می شود این موضوع در نمودار شکل (۸) به طور آشکار دیده می شود جدول های (۴ تا ۸).

جدول (۴) برای $F=500$ Offline error

CABC	Adaptive Cellular PSO[γ]	Adaptive mQSO [³]	Cellular PSO[γ]	mQSO $10(5+5^q)$ [²]	mQSO $10(10+0^q)$ [²]	RPSO[۱۴]	تعداد قله ها
۲.۱۵	۱۲.۱۹	۱۴.۰۷	۱۳.۴۶	۳۳.۶۷	۴۴.۴۸	۵.۲۰	۱
۳.۹۷	۹.۱۸	۹.۴۲	۹.۳۵	۹.۶۲	۱۵.۱۵	۱۸.۱۱	۱۰
۳.۳۰	۸.۷۸	۹.۵۹	۸.۸۴	۹.۰۷	۱۳.۰۴	۱۷.۸۰	۲۰
۳.۳۵	۸.۶۴	۹.۴۴	۸.۸۱	۸.۸۰	۱۲.۴۸	۱۷.۴۲	۳۰
۳.۲۹	۸.۶۸	۹.۴۴	۸.۹۴	۸.۵۵	۱۲.۲۲	۱۶.۷۹	۴۰
۳.۲۲	۸.۴۹	۹.۱۳	۸.۶۲	۸.۷۲	۱۲.۱۸	۱۶.۴۲	۵۰
۲.۹۶	۸.۲۲	۸.۸۱	۸.۵۴	۸.۵۴	۱۱.۵۴	۱۵.۰۰	۱۰۰
۲.۸۶	۷.۸۹	۸.۲۱	۸.۲۸	۸.۱۹	۱۱.۲۵	۱۴.۰۰	۲۰۰

جدول (۵) برای $F=1000$ Offline error

CABC	Adaptive Cellular PSO[γ]	Adaptive mQSO [³]	Cellular PSO[γ]	mQSO $10(5+5^q)$ [²]	mQSO $10(10+0^q)$ [²]	RPSO[۱۴]	تعداد قله ها
۱.۷۸	۵.۸۳	۶.۶۰	۶.۷۷	۱۸.۶۰	۲۱.۶۸	۲.۴۰	۱
۲.۷۹	۵.۲۹	۵.۶۴	۵.۱۹	۵.۷۱	۷.۶۶	۱۵.۷۷	۱۰
۲.۹۵	۵.۴۹	۵.۹۵	۵.۲۳	۵.۸۵	۷.۲۵	۱۵.۶۱	۲۰
۲.۳۷	۵.۴۲	۵.۹۷	۵.۳۳	۵.۸۱	۷.۱۹	۱۴.۸۸	۳۰
۲.۲۸	۵.۳۲	۶.۱۲	۵.۶۱	۵.۷۰	۷.۱۹	۱۴.۵۳	۴۰
۲.۲۵	۵.۲۵	۵.۹۸	۵.۵۵	۵.۸۷	۷.۱۴	۱۴.۱۶	۵۰
۲.۰۸	۵.۰۹	۵.۷۸	۵.۵۷	۵.۸۳	۶.۹۴	۱۲.۵۳	۱۰۰
۲.۰۰	۴.۵۹	۵.۵۴	۵.۵۰	۵.۵۴	۶.۹۸	۱۱.۵۸	۲۰۰

جدول (۶) برای $F=2500$ Offline error

CABC	Adaptive Cellular PSO[γ]	Adaptive mQSO [γ]	Cellular PSO[γ]	mQSO $10(5+5^q)$ [γ]	mQSO $10(10+10^q)$ [γ]	RPSO[14]	تعداد قله ها
1.74	2.00	2.48	4.15	7.64	9.88	1.00	1
1.85	3.03	2.91	2.82	3.12	4.38	13.72	10
1.96	3.17	3.40	3.41	3.58	4.34	13.89	20
1.37	3.22	3.47	3.62	3.63	4.36	13.01	30
1.31	3.32	3.56	3.84	3	4.37	12.49	40
1.34	3.30	3.56	3.86	3.63	4.36	11.96	50
1.29	3.25	3.53	4.10	3.58	4.21	10.73	100
1.26	3.29	3.37	3.97	3.30	4.04	9.63	200

جدول (7) برای Offline error F=5000

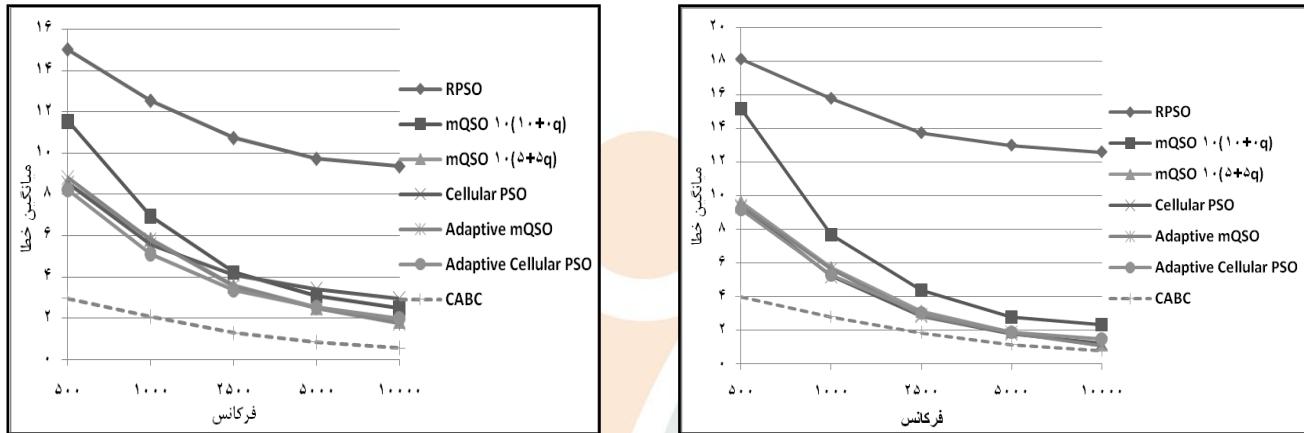
CABC	Adaptive Cellular PSO[γ]	Adaptive mQSO [γ]	Cellular PSO[γ]	mQSO $10(5+5^q)$ [γ]	mQSO $10(10+10^q)$ [γ]	RPSO[14]	تعداد قله ها
2.10	0.87	1.09	2.54	3.82	5.17	0.56	1
1.15	1.91	1.85	1.76	1.91	2.81	12.98	10
1.43	2.26	2.18	2.59	2.56	3.22	12.79	20
0.85	2.25	2.36	2.95	2.68	3.29	12.35	30
0.85	2.41	2.42	3.11	2.65	3.24	11.37	40
0.89	2.43	2.53	3.22	2.63	3.27	11.34	50
0.86	2.53	2.50	3.39	2.52	3.08	9.73	100
0.85	2.46	2.36	3.36	2.36	2.89	8.90	200

جدول (8) برای Offline error F=10000

CABC	Adaptive Cellular PSO[γ]	Adaptive mQSO [γ]	Cellular PSO[γ]	mQSO $10(5+5^q)$ [γ]	mQSO $10(10+10^q)$ [γ]	RPSO[14]	تعداد قله ها
2.50	0.40	0.49	1.53	1.90	3.56	0.53	1
0.80	1.49	1.10	1.22	1.10	2.34	12.58	10
0.44	1.57	1.50	2.20	1.84	2.82	12.59	20
0.52	1.77	1.64	2.60	2.00	2.91	11.55	30
0.53	1.86	1.70	2.73	1.99	2.85	11.04	40
0.56	1.91	1.71	2.84	1.99	2.78	10.62	50
0.57	1.98	1.75	2.93	1.85	2.48	9.37	100
0.58	2.05	1.66	2.88	1.71	2.32	8.30	200

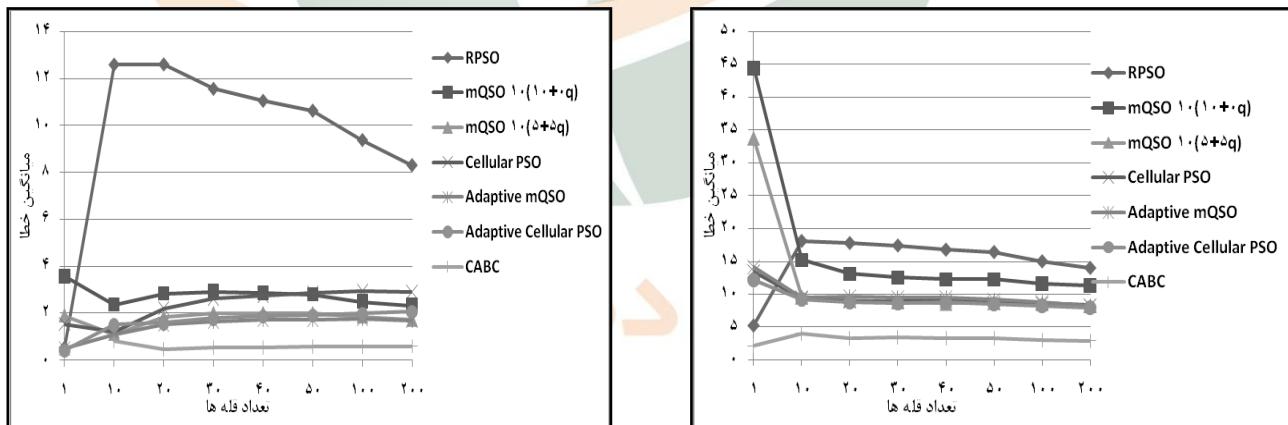
به منظور مقایسه رفتار الگوریتم ها تغییرات در فرکانس های مختلف با تعداد قله های ۱۰ و ۱۰۰ صورت گرفته است و نتایج در شکل های ۱۰ و ۱۱) نمایش داده شده است با توجه به نمودارها مشخص گردیده که با کاهش فرکانس میانگین خطای همه روشها کاهش می یابد و با افزایش تعداد قله ها میانگین خطای همه روشها کاهش می یابد.

- روش پیشنهادی CABC در تعداد قله های کم و فرکانس تغییر پایین تقریباً مشابه همه روشهای به جز RPSO عمل می کند ولی با افزایش تعداد قله ها نتایج بهتری حاصل می شود که اختلاف میانگین خطای بین این روش در فرکانس ۱۰۰۰۰ با تعداد ۱۰۰ قله در شکل (۱۱) نسبت به شکل (۱۰) ناشی از همین موضوع می باشد.

شکل (۱۰) نمودار میانگین خطای تغییر مختلف با تعداد ۱۰ قله
تغییر مختلف با تعداد ۱۰۰ قله

- همانطور که در شکل (۱۳ و ۱۲) مشخص گردیده میانگین خطاهای الگوریتم ها با تعداد قله های متفاوت در دو فرکانس تغییر ۵۰۰ و ۵۰۰۰ ارزیابی نمایش داده شده است این نمودارها مشخص می کنند روش CABC به جز در حالت تک قله ای در چند قله ای ها نسبت به بقیه روشها بهتر عمل می کند و میانگین خطای تقریباً از ۲۰ قله به بالا در فرکانس های متفاوت به یک حالت پایدار می رسد.

شکل (۱۲) نمودار میانگین خطای مختلف با تعداد قله های متفاوت و فرکانس تغییر ۵۰۰
شکل (۱۳) نمودار میانگین خطای با تعداد قله های مختلف و فرکانس تغییر ۵۰۰۰

۴.۵. تابع قله های در حال نوسان

در قله های در حال نوسان یک محیط بسیار پویا جهت بررسی الگوریتم ها ایجاد می شود در این تابع بدون تغییر موقعیت قله ها، ارتفاع و پهنازی قله ها هر ۱۰۰۰ و ۱۱۰۰۰ ارزیابی از یک منظره به سمت منظره دیگر نزدیک می گردد و با گذشت ۱۰ مرحله مجدداً به موقعیت منظره اولیه باز می گردد. مقادیر آزمایشها در جدول (۹ تا ۱۲) ارائه گردیده است و نتایج زیر حاصل شده است.

- در فرکانس تغییر کم (طول چرخه ۱۰۰۰۰ ارزیابی) روش پیشنهاد شده CABC در مقایسه با روش‌های حافظه دار که در این نوع مسائل که منظره مجدداً تکرار می‌شود کاربرد دارند، میانگین خطای بالایی داشته و فقط زمانیکه در روش‌های حافظه دار از شمای حافظه واریانسی استفاده شده نتیجه راضی کننده بوده است ولی در مقایسه با روش‌های بدون حافظه نتایج بسیار بهتر بوده و میانگین خطای پایینی حاصل گردیده است جدول (۹ و ۱۰).

جدول (۹) میانگین خطای روش‌های پیشنهادی با طول چرخه ۱۰۰۰۰ ارزیابی بعد از گذشت ۵۰۰۰۰۰ ارزیابی

CABC	Mem/2search	Mem/search	P3RI25m	P3m	RI25m	SEAm	شماى حافظه
16.03	7.74	4.63	10.33	11.30	7.01	14.18	كمترین فاصله
	8.47	4.62	12.04	11.59	7.67	14.17	كمترین فاصله ۲
	9.81	5.57	11.91	11.44	7.68	14.24	شبیه ترین
	15.67	13.65	28.01	18.18	14.01	18.99	واریانس

جدول (۱۰) میانگین خطا روشهای بدون حافظه با طول چرخه ۱۰۰۰۰ ارزیابی بعد از ۵۰۰۰۰۰ ارزیابی

CABC	P Y RI Y Δ	P Y	RI Y Δ	SEA
١٦.٣	٣٠.٩٦	٢٢.٩٧	٢٥.٥٨	٢٧.٢٩

- در فرکانس تغییر بسیار زیاد (طول چرخه ۱۰۰۰ ارزیابی) روش پیشنهاد شده CABC در مقایسه با روش‌های حافظه دار میانگین خطای بالایی داشته ولی در مقایسه با روش‌های بدون حافظه از روش RI_{۲۵}P_۳RI_{۲۵} بهتر عمل کرده است جدول (۱۱). در آزمایش قله‌های در حال نوسان رفتار الگوریتم در برابر مسائل تکرار پذیر بررسی می‌شود و چون در حل اینگونه مسائل وجود حافظه صریح بسیار موثر است نتایج بدست آمده جدول (۱۱) این را موضوع آشکار می‌کند و عملکر ضعیف CABC به علت نداشتن حافظه آشکارتر می‌گردد.

در روش‌های بدون حافظه روش پیشنهادی CABC کارایی مناسبی داشته، علت ضعف و کارایی کم این روش در مقابل SEA و P_۳ ماهیت این روشها می‌باشد چون این روشها با داشتن مناطق جداگانه برای جستجو و داشتن چندین جمعیت به نوعی از یک حافظه صریح استفاده نموده اند جدول (۱۲).

جدول (11) میانگین خطای روش پیشنهادی برای طول چرخه ۱۰۰۰ ارزیابی بعد از ۵۰۰ ارزیابی

CABC	Mem/2search	Mem/search	P ³ RI ² 5m	P ³ m	RI ² 5m	SEAm	شماى حافظه
٣٠.٦٥	٨.٣٨	٧.١٩	٩.٨٧	١٠.١٠	٩.٠١	١١.٩٣	كمترین فاصله
	٩.٢٣	٨.٧٦	١٧.٨٩	١٠.٠٧	٩.٥١	١٢.٤٣	كمترین فاصله
	٩.٩٩	٨.٥٨	١٥.٣٩	١٠.٣٦	١٠.١٥	١٢.٩٩	شبيه ترين
	١٦.٨٤	٢٤.٩١	٣٦.٩٤	٢٠.٣٥	٢٩.٤١	٢٣.٣٧	واريانس

جدول (۱۲) میانگین خطای روش‌های بدون حافظه برای طول چرخه ۱۰۰۰ ارزیابی بعد از ۵۰۰ ارزیابی

CABC	P RI 25	P 3	RI25	SEA
۳۰.۶۵	۴۱.۱۴	۲۲.۰۹	۳۶.۰۶	۲۵.۶۷

۵. نتیجه گیری

در این مقاله یک الگوریتم جدید برای بهینه سازی کلونی زنبورهای مصنوعی و الگوریتم اتوماتیک سلولی میباشد، پیشنهاد گردید. الگوریتم پیشنهادی CABC دارای قابلیت موازی سازی آسان، افزایش سرعت همگرایی و کاهش قرار گرفتن در بهینه محلی می باشد. در این الگوریتم از حافظه صریح استفاده نشده و در حل مسائل پویا که تکرار پذیر نمی باشند در مقایسه با الگوریتم های Adaptive.mQSO Adaptive cellular . Cellular PSO.mQSO مسائل پویای تکرار پذیر نسبت به روشهای بدون حافظه عملکرد مناسبی دارد لذا پیشنهاد می شود این الگوریتم با یک حافظه صریح در حل مسائل تکرار پذیر ترکیب شود.

۶. مراجع

- [1] Anvarinejad, T.; Meybodi, M. R.; “*Fuzzy Cellular Automata*”, Proceedings of The 5th Iranian Conference on Fuzzy Systems, Imam Hussein University, Tehran, pp.57-65, 2004.
- [2] Blackwell, T.; Branke, J.; “*Multiswarms, Exclusion, and Anti-Convergence in Dynamic Environments*”, IEEE Transactions on Evolutionary Computation, vol. 10, no. 4, pp. 459-472, 2006.
- [3] Blackwell, T.; Branke, J.; Li, x.; “*Particle Swarms for Dynamic Optimization Problems*”, in Swarm Intelligence, Natural Computing Series, vol. Part II, pp. 193-217, 2008.
- [4] Branke, J.; “*Evolutionary optimization in dynamic environments*”, kluwer academic publishers, Edition 1, 2000.
- [5] Branke, J.; “*Memory Enhanced Evolutionary Algorithms for Changing Optimization Problems*”, in 1999 Congress on Evolutionary Computation, Washington D.C., USA, pp. 1875-1882, 1999.
- [6] Branke, J.; Schmeck, H., “*Designing Evolutionary Algorithms for Dynamic Optimization Problems*”, in Advances in Evolutionary Computing: Theory and Applications, Springer-Verlag New York, pp. 239-262, 2003.
- [7] Hashemi, A.B.; Meybodi, M.R.; “*Cellular Pso: A Pso for Dynamic Environment*”, in to Be Appear in the 4th International Symposium on Intelligence Computation and Applications (ISICA 2009), Huangshi, China, 2006.
- [8] Karaboga, D.; “*An Idea Based On Honey bee swarm numerical Optimization*”, Department of Computer Engineering, University of Erciyes, Tech. Rep. TR06, 2005.
- [9] Karaboga, D.; Basturk, B.; “*On the Performance of Artificial Bee Colony (ABC) Algorithm*”, Journal of Soft computing, vol. 8, pp. 687-697, 2008.
- [10] Karaboga, D.; Basturk, B.; “*A powerful and Efficient Algorithm for Numerical Function Optimization: Artificial Bee Colony (ABC) Algorithm*”, Journal of Global Optomization, vol. 39, pp. 459-471 , 2007 .
- [11] Karaboga, D.; Basturk, B.; “*Artificial Bee Colony (ABC) Optimization Algorithm for Solving constrained Optimization Problems*”, Department of Computer Engineering, University of Erciyes, Tech. Rep. No. 2007-02, 2007.
- [12] Martin, O.; Odluzko, A.; Wolfram, S.; “*Algedric properties of Cellular Automata*”, Math. Phys., vol. 93 , pp. 219-258, 1984.
- [13] Packard, N. H.; Wolfram, S.; “*Two-Dimensional Cellular Automata*”, Journal of Statistical Physics, vol. 38, pp. 901-946, 1985.
- [14] Hu, X.; Eberhart, R.C.; “*Adaptive Particle Swarm Optimization: Detection and Response to Dynamic Systems*,” in IEEE Congress on Evolutionary Computation, Honolulu, HI, USA, pp. 1666-1670 , 2002.

-
- ' Restriction
 - ' Converge
 - ' Diversity
 - ' Exploring
 - Multi population
 - ' Food Sources
 - ∨ Forager
 - ^ Unemployed foragers
 - ' Scout Bee
 - ' Recruit
 - '' Employed foragers
 - '' Bee Algorithm
 - ' Decentralized
 - ' Self-organizing
 - ' State
 - ' Transition function
 - ' Moore Neighborhood
 - ' von Neumann Neighborhood
 - ' Moving peaks
 - ' Cone
 - ' Oscillatory function
 - ' Bell curve

کنفرانس داده کاوی ایران